

NOTAT

29. oktober 2021

Sagsnr.: 2021-20694

/PDA

Undersøgelse vedrørende digitale afstemninger i den almene boligsektor

Indhold:

1. Baggrund
2. Reglernes indhold
3. IT-løsninger og praktisk tilrettelæggelse
4. Udbredelse
5. Hittidige erfaringer med digitaliseringen, herunder virkning på deltagelse i demokratiet
6. Egner digitalt beboerdemokrati sig bedst til særlige typer af afdelinger eller beboere?
7. Omkostninger ved digitaliseringen og finansiering heraf
8. Konklusion

BOLIG- OG PLANSTYRELSEN

INDENRIGS- OG BOLIGMINISTERIET

1. Baggrund

Indenrigs- og boligministeren har bestilt en undersøgelse af perspektiverne i at gøre det obligatorisk for almene boligafdelinger at tilbyde digitale beboerafstemninger i almene boligafdelinger med henblik på at styrke beboerdemokratiet. Undersøgelsen er bestilt i forlængelse af, at Dansk Folkeparti har fremlagt et beslutningsforslag i Folketinget om samme.

Det fremgår af bemærkningerne til beslutningsforslaget, at Dansk Folkeparti med forslaget ønsker at give beboerne for landets almene boligafdelinger mulighed for at stemme digitalt ved alle beboerafstemninger. Samtidig skal det fortsat være muligt for beboere, der ikke kan eller har mulighed for at benytte de digitale løsninger, at stemme på afdelingsmøder ved fysiske stemmesedler el. lign. På den måde sikres det, at alle beboere har mulighed for at stemme.

Denne undersøgelsen indeholder en gennemgang af de relevante regler om beboerdemokratiet for beboerne i almene boliger samt de IT-løsninger, der anvendes til at digitalisere afdelingsmøderne i de almene boligforeninger, idet der allerede eksisterer regler og en systemløsning på området.

Derudover redegøres der for erfaringerne fra tre forsøg med digitalisering af beboerdemokratiet, der blev gennemført i perioden 2012-2016. Disse forsøg var grundlaget for, at der i 2016 i lovgivningen blev givet adgang til at benytte nye digitale muligheder i forbindelse med de beboerdemokratiske beslutningsprocesser i de almene boligafdelinger.

For at afdække de erfaringer, der er opnået siden 2016 er der til undersøgelsen gennemført 3 interviews af nøglepersoner med væsentligt kendskab til brugen af digitale løsninger inden for den almene boligsektor. Derudover er der udsendt spørgeskemaer til 5 boligorganisationer, der alle er besvaret. AlmenNet har bidraget til udvælgelsen af nøglepersoner og boligorganisationer med det mål at indhente så varierede og opdaterede erfaringer som muligt. Følgende boligorganisationer har bidraget til undersøgelsen: ØsterBO, HAB, fsb, Domea, Bo-Vest og Boligkontoret Århus. Derudover har BL – Danmarks Almene Boliger og IT-udbyder Assembly Voting bidraget med oplysninger.

Det bemærkes, at der i undersøgelsen er fokuseret på de beboerdemokratiske processer, der foregår på de almene boligafdelingers afdelingsmøder. Indhentede erfaringer i forbindelse med denne undersøgelse viser, at der derudover foregår en udvikling med digitalisering af de møder, der gennemføres i almene organisationers bestyrelser og repræsentantskaber. Der synes dog her primært at være tale om digitale hjælpemidler, som bidrager til at lette afstemningsprocesser mv. under de fysiske møder. Den form for digitalisering er vurderet at være mindre relevant i forhold til formålet med denne undersøgelse, og derfor er erfaringer herfra udeladt.

2. Reglernes indhold

De overordnede rammer for beboerdemokratiet i den almene boligsektor er fastsat i almenboligloven. Almene boligorganisationer er organiseret med en række boligafdelinger under sig – hvert byggeri udgør som udgangspunkt en selvstændig boligafdeling. Hver boligafdeling er tillagt en række kompetencer, og der skal derfor efter loven afholdes mindst et årligt afdelingsmøde.

Blandt de grundlæggende opgaver for afdelingsmødet er godkendelse af afdelingens budget og dermed fremtidige husleje, som ligeledes skal godkendes af boligorganisationens bestyrelse. Afdelingen skal i den forbindelse tage stilling til, om der skal iværksættes fysiske forbedringsaktiviteter, boligsociale indsatser m.v. Er der tale om større renoveringsarbejder, skal der udarbejdes en samlet helhedsplan, som afdelingen skal tage stilling til.

Afdelingsmødet har også kompetence til at vælge repræsentanter til forskellige besluttende organer, og behandler indkommende forslag. Blandt de forslag, der behandles, er forslag vedrørende fx husordenen og adgang til TV-signaler.

Lovens regler om beboerdemokrati indebærer, at boligorganisationerne skal udstede vedtægter om bl.a. valg af afdelingsbestyrelsen og dennes virksomhed.

Ifølge loven skal Indenrigs- og Boligministeriet udstede normalvedtægter for boligorganisationerne. Bestemmelserne i normalvedtægterne finder anvendelse, medmindre andet er fastsat i boligorganisationernes egne vedtægter. Boligorganisationernes egne vedtægter kan dog ikke tillægge beboerne mindre indflydelse end normalvedtægterne.

I normalvedtægterne for en almen boligorganisation med almene boligafdelinger blev der i 2016 indført regler om digitale værktøjer. Reglerne har følgende indhold:

Om indkaldelse til afdelingsmøde er det fastsat i normalvedtægterne, at indkaldelse skal ske ved brev, men indkaldelse af en lejer kan ske elektronisk efter aftale.

Om afholdelse af afdelingsmødet er det fastsat i normalvedtægterne, at afdelingsmødet kan beslutte, at digitale værktøjer skal inddrages i afholdelsen af kommende afdelingsmøder.

De digitale værktøjer skal være tilgængelige for alle med ret til at deltage i afdelingsmødet. Der må ikke stilles krav om profil på sociale medier.

Der er herudover fastsat flere betingelser i normalvedtægterne for at kunne anvende digitale værktøjer i afholdelsen af afdelingsmødet.

Forslag til behandling på afdelingsmødet skal således kunne fremsættes både ved brev eller e-mail, og opstilling af kandidater skal tillige kunne ske på afdelingsmødet.

Hvis afdelingsmødet har truffet beslutning om, at afstemning kan ske digitalt efter afholdelsen af afdelingsmødet, er det en betingelse, at afstemningstemaerne formuleres endeligt før afslutning af afdelingsmødet, og at afstemning tillige kan ske ved brev inden for samme afstemningsperiode, som er fastsat for den digitale afstemning. Stemmesedler skal efter anmodning udleveres fra dagen efter afdelingsmødet og indtil fristen for afstemning udløber. Eventuelle afstemninger på afdelingsmødet skal herudover foretages skriftligt.

Normalvedtægterne giver således mulighed for at anvende digitale værktøjer til afholdelse af afdelingsmøder. Da boligorganisationernes vedtægter som ovenfor nævnt ikke kan tillægge beboerne mindre indflydelse end normalvedtægterne, kan det dog ikke besluttes udelukkende at anvende digitale værktøjer ved gennemførelse af møderne.

3. IT-løsninger og praktisk tilrettelæggelse

Der er på markedet udviklet en enkelt IT-løsning, som i sit design er tilpasset reglerne om digitale værktøjer i beboerdemokratiet, jf. boks 1. Udbyderen er Assembly Voting, og styrelsen er ikke bekendt med almene boligafdelinger, som anvender andre digitale værktøjer i forhold til afdelingsdemokratiet.

Boks 1: IT-værktøj til brug for afdelingsmøder.

IT-værktøjet omfatter 3 faser i den demokratiske proces:

- 1) *Forberedelse/pre-action.*
Der kan stilles forslag og opstilles kandidater pr. post og via IT-værktøjet. Gennem IT-værktøjet kan desuden formidles debatindlæg og gives ”likes”.
- 2) *Afstemning.*
Der kan skriftligt afgives stemme på det fysiske møde samt pr. post og via IT-værktøjet.
- 3) *Resultat.*
Resultater af afstemningen oplyses pr. post og via IT-værktøjet.

Kilde: Assembly Voting

Den konkrete tilrettelæggelse af afdelingsmøder, hvor der bruges digitale værktøjer, er formentlig ret varierende mellem boligorganisationerne, selvom de alle benytter det samme digitale produkt.

Et konkret eksempel på tilrettelæggelse af forløbet fremgår af boks 2.

Boks 2: Eksempel på tilrettelæggelse af afdelingsmøder med anvendelse af digitale værktøjer (Boligorganisationen FSB).

4 uger før afdelingsmødet

Indkaldelse til afdelingsmødet omdeles til alle beboere.

På afdelingens hjemmeside kan beboerne:

- Læse indkaldelse
- Stille op til afdelingsbestyrelsen
- Stille et forslag
- Deltage i debatten af forslag

2 uger før afdelingsmødet

Alle forslag skal være stillet senest 2 uger før afdelingsmødet. Beboerne kan stadig kommentere forslag på hjemmesiden.

1 uge før afdelingsmødet

Materiale til afdelingsmødet med alle forslag omdeles til beboerne.

På hjemmesiden kan beboerne se materialet til afdelingsmødet.

Beboerne kan kommentere forslag på hjemmesiden og stille op til afdelingsbestyrelsen, indtil én hverdag før afdelingsmødet. Debatten af forslag fortsætter på afdelingsmødet, hvor beboerne også kan stille op til afdelingsbestyrelsen.

Afdelingsmødet

Punkterne på dagsordenen, herunder alle forslag, diskuteres og sendes til afstemning.

På mødet beslutter husstanden, om husstanden vil stemme på mødet eller efter mødet på enten afdelingens hjemmeside eller pr. brev.

Stemmer husstanden på afdelingsmødet, registreres det, at husstanden har stemt. Husstanden kan herefter ikke stemme på hjemmesiden eller pr. brev efter mødet.

Dagen efter afdelingsmødet

Dagen efter afdelingsmødet starter afstemningen på hjemmesiden.

Har husstanden ikke stemt på afdelingsmødet, kan den logge på hjemmesiden og afgive sine stemmer.

Vil beboere stemme pr. brev, skal de kontakte ejendomskontoret.

1 uge efter afdelingsmødet

Afstemningen slutter 5 hverdage efter afdelingsmødet.

Resultatet af den samlede afstemning bliver vist på hjemmesiden.

4 uger efter afdelingsmødet

Referatet kan læses på hjemmesiden senest 4 uger efter afdelingsmødet.

4. Udbredelse

Det har til brug for denne undersøgelse ikke været muligt at skaffe data om det generelle billede for udviklingen i anvendelse af digitale møder i den almene boligsektor. Det er dog fra udbyderen af IT-værktøjet Assembly Voting oplyst, at øjebliksbilledet er, at antallet af afdelinger, som benytter løsningen, ikke overstiger 70, og at antallet i de senere år ikke har været stigende. Dette svarer til at 1 pct. af de 6.657 (2019) eksisterende almene boligafdelinger benytter løsningen.

En række personer med kendskab til området er blevet anmodet om deres opfattelse af udviklingen på området. Den generelle opfattelse er, at der i øjeblikket ikke sker nogen markant udvikling i digitaliseringen af de beboerdemokratiske processer. Som mulige årsager til dette peges på en begrænset beboerinteresse, og at en digitalisering gør, at afdelingsmøderne bliver mere omstændelige.

Supplering af det fysiske møde med et digitalt dialogforum, der skal afholdes før det fysiske møde, og en digital afstemningsproces, der skal gennemføres efter det fysiske møde kan lette adgangen til at deltage i de beboerdemokratiske processer. Men samtidig giver det også en længere, tungere og mere ressourcekrævende beslutningsproces.

Der peges også på, at en mulig digitalisering af afdelingsmøderne skal ses i lyset af, at det generelt er meget få beboere, der til dagligt deltager aktivt i afdelingens beboerdemokrati, og i særdeleshed ikke de yngre. Typisk ser man kun væsentlig deltagelse i beboerdemokratiet i forbindelse med særlige beslutninger, som fx huslejestigninger, tv-kanaler, dyrehold mv. Derfor kan der være en bekymring for at miste den beboerdemokratiske aktivitet, som trods alt eksisterer, hvis der foretages store forandringer i de beboerdemokratiske processer. Derudover kan der være en bekymring for at miste de sociale kvaliteter, som de fysiske møder har. Det kan omvendt ikke udelukkes, at digitalisering vil kunne øge unges og børnefamiliers deltagelse i den beboerdemokratiske proces, og digitaliseringerne vil dermed ikke kunne udelukkes at påvirke alderssammensætningen af de beboere, der deltager aktivt i beboerdemokratiet.

5. Hittidige erfaringer med digitaliseringen, herunder virkning på deltagelse i demokratiet

5.1. Forsøgserfaringer

Før der var adgang i almenboliglovgivningen til at gennemføre digitale afdelingsmøder, blev der i alt givet tilladelse til tre boligorganisationer til forsøg med digitale afdelingsmøder i fem almene boligafdelinger i perioden fra 2012-2016. Der har ikke efterfølgende været godkendt forsøg med digitale afdelingsmøder. De gennemførte forsøg var i alt væsentlighed identiske i sin opsætning. Der blev således gennemført forsøg, hvor de primære afvigelser fra de ordinære, fysiske afdelingsmøder i alle forsøgene bestod i:

1. At fremsættelse af dagsordenspunkter, ændringsforslag og opstilling til afdelingsbestyrelsen også kunne finde sted digitalt forud for et fysisk møde
2. At dagsordenens punkter, ændringsforslag og valg til afdelingsbestyrelsen blev debatteret digitalt forud for det fysiske møde.
3. At afstemninger vedr. dagsordenspunkter, ændringsforslag og valg til afdelingsbestyrelsen fandt sted i forlængelse af det fysiske møde, ved brevstemme og digitalt.

Forsøgene blev godkendt og gennemført i følgende almene boligorganisationer og dertilhørende boligafdelinger: 3B (afdeling: Brohuset med 61 familieboliger), fsb (afdelinger: Sjællandsgade 22, Nørrebrogade 9 og Røde Kro, to ungdomsboligafdelinger med henholdsvis 28 og 52 boliger og en familieboligafdeling med 87 boliger) og Vridsløselille Andelsboligforening (VA) (afdeling: Hyldebjergvej, 304 familieboliger og 79 enkeltværelser).

Evaluering af forsøgsprojekter

Det følger af boligorganisationernes fælles evaluering, at de digitale afdelingsmøder fik flere til at deltage i afdelingsmøderne, der blev stillet flere

forslag end ved foregående afdelingsmøder, og at væsentligt flere beboere stemte.

Herudover blev det vurderet, at det digitale afdelingsmøde ikke markant ændrede på, hvor mange der mødte op på de fysiske møde, og det blev anbefalet, at det fysiske afdelingsmøde skulle bibeholdes af hensyn til beboere uden adgang til hjemmeside via computer eller internet, og at beboerne skulle kunne fravælge den digitale afstemning for fx at kunne brevstemme i stedet.

Det fremgår derudover af evalueringen, at de første digitale afdelingsmøder kostede relativt store medarbejderressourcer i forbindelse med afvikling og planlægning, der dog forventedes at blive mindre i takt med stigende rutine.

Konklusioner fra de deltagende boligorganisationers fælles evaluering af forsøgsprojekter kan opsummeres som følger:

- Flere deltog i afdelingsmøderne ved digitale afdelingsmøder
- Der blev stillet flere forslag end ved forudgående afdelingsmøder
- Væsentlig flere beboere stemte
- Ingen markant ændring i deltagelse ved de fysiske afdelingsmøder
- Større engagement blandt beboere vedr. aktiviteter i afdelingen
- Opbakning fra flertal af beboere til forsættelse af digitale afdelingsmøder
- Det fysiske møde skal fortsætte, da det:
 - styrker fællesskabet
 - giver bedre forståelse blandt de fremmødte om punkterne på dagsordenen
 - giver indflydelse på formulering af afstemningstemaer
- Relativt stort træk på medarbejderressourcer i opstartsfasen.

5.2. Nyere erfaringer fra udvalgte boligorganisationer

Som omtalt indledningsvis er der som led i denne undersøgelse indsamlet oplysninger om en række almene boligorganisationers aktuelle erfaringer med digitalisering af de beboerdemokratiske beslutningsprocesser.

Boligorganisationernes vurdering af, hvad der kan opnås ved brug af digitale værktøjer, kan afspejle nogle forskelle med hensyn til hvor stor opbakning, der normalt er til beboerdemokratiet i de pågældende boligorganisationer og deres afdelinger. En boligorganisation giver fx udtryk for, at det generelt kun er få personer, der til dagligt deltager aktivt i afdelingens beboerdemokrati, og i særdeleshed ikke de yngre. Ved beslutninger, beboerne oplever som vigtige, fx om huslejestigninger, tv-kanaler mv., ser man derimod typisk en betydelig større deltagelse i beboerdemokratiet.

Der må dog forventes at være relativt store forskelle på beboernes deltagelse mellem forskellige boligorganisationer og afdelinger, ligesom der er store forskelle på beboersammensætningen.

Der er indsamlet erfaringer fra både boligorganisationer, der anvender digitale værktøjer, og boligorganisationer, der ikke gør.

Med hensyn til *mødedeltagelsen på møderne* indikerer de indsamlede erfaringer, at digitale afdelingsmøder ofte har flere deltagere, og at der i nogle tilfælde kan være tale om markant flere deltagere end tilsvarende møder, der alene gennemføres som fysiske møder.

Et eksempel fra en boligorganisation, der systematisk har registreret deltagelsen på afdelingsmøderne i deres boligafdelinger, viser, at der på møder med digitale afstemninger var en afstemningsprocent, forstået som deltagere, som deltog i afstemningerne for mødet, i 2020 på 40%. I 2019 lå stemmeprocenten på 41% og i 2018 på 39%. Til sammenligning lå deltagelsesprocenten for afdelingsmøder uden digital afstemning, altså deltagelsen på det almindelige fysiske afdelingsmøder, på 14 % i 2020, 12 % i 2019 og 11 % i 2018. Det registrerede fremmøde på de fysiske møder er i øvrigt stort set det samme på møder med og uden digital afstemning.

De indsamlede erfaringer viser dog ikke en entydig tendens til, at digitalisering af de beboerdemokratiske beslutningsprocesser medfører øget deltagelse i boligafdelingernes beboerdemokrati. En boligorganisation, der igennem en længere årrække har benyttet digital afstemning på afdelingsmøderne i en boligafdeling, konstaterer faldende opbakning og erfaringer der viser, at der er afholdt beboermøder, hvor antallet af fysisk fremmødte husstande har oversteget den efterfølgende stemmeprocent.

Med hensyn til *debatten på møderne* viser de indsamlede erfaringer, at digitaliseringen af afdelingsmøder i boligafdelingerne influerer på mødedialogen på forskellige måder.

I de situationer, hvor dialogen foregår både på det fysiske møde og på digitale medier er det nogle steder erfaringen, at det bliver vanskeligere at bevare overblikket over, hvad der er sagt og skrevet om de enkelte mødetemaer. Dette medfører, at mødedialogen bliver mere diffus, hvilket kan føre til misforståelser og mindre klarhed over de beslutninger, der bliver truffet i forbindelse med mødet.

Andre erfaringer viser, at der under de fysiske møder ofte sker en meget grundig afklaring og formulering af de afstemningstemaer, som sættes til digital afstemning, efter at det fysiske møde er afholdt. Det sker for at undgå, at der opstår misforståelser om afstemningen blandt dem, som ikke deltager i debatten under det fysiske møde. Der opstår altså større præcision i beslutningerne, fordi de skriftlige afstemningstemaer skal kunne stå alene.

I en boligorganisation, der indtil videre ikke har anvendt digitale redskaber, peger formanden på, at på et afdelingsmøde sker der en orientering, samt en efterfølgende debat om emner, der skal til afstemning. Det drejer

sig blandt andet om, at budgetter og regnskaber, der skal godkendes, bliver gennemgået, at personer, der har stillet forslag, har mulighed for at begrunde disse, og beboere, der stiller op til valg, har mulighed for at komme med en begrundelse for deres kandidatur. Der bliver i forlængelse heraf peget på risikoen for, at folk stemmer i blinde, hvis de ikke er til stede på det fysiske møde.

Fra en boligorganisation, hvor der er mangeårige erfaringer med digitale værktøjer, anføres det, at der i dag ikke er udpræget dialog på hjemmesiden op til beboermødet. Det forhold, at beboerne skal kunne stemme hjemme fra kombineret med, at indkomne forslag, budget og regnskab ikke bliver debatteret digitalt, gør, at boligorganisationen konkluderer, at beslutningsprocessen er kendetegnet ved ringere gennemsigtighed for beboere, der ikke møder op på et afdelingsmøde. På afdelingsmøderne bliver alt materiale præsenteret, og der stilles som regel altid spørgsmål.

Dette har medført, at afdelingens beboere har besluttet, at det ikke er alle beslutninger, der sendes til digital afstemning efter at være fremlagt på beboermødet. Således vil det være afdelingsmødets beslutning, om et tema skal sendes til digital afstemning, eller om det skal sendes til afstemning på afdelingsmødet.

Samlet set viser de aktuelle erfaringer eksempler på, at der kan opnås større deltagelse og debat i boligafdelingernes afdelingsmøder ved at indføre digital afstemning. Det er dog ikke entydigt, at det vil ske, idet der også er eksempler på, at dette ikke opnås. Derudover må det konkluderes, at digitaliseringen kan give behov for at overveje, hvordan mødeprocesser tilrettelægges, så der sikres processer, der er tilstrækkeligt gennemsigtige for beboerne.

6. Egner digitalt beboerdemokrati sig bedst til særlige typer af afdelinger eller beboere?

De indsamlede aktuelle erfaringer (afsnit 5.2.) indikerer ikke forskel mellem ungdomsboligafdelinger og familieboligafdelinger på interessen i digitaliseringen af afdelingsmøderne. Det samme er tilfældet i de fem gennemførte forsøgsprojekter fra perioden 2012-2016 (afsnit 5.1), som blev gennemført i to ungdomsboligafdelinger og tre familieboligafdelinger.

De indsamlede erfaringer belyser ikke, om beboernes interesse og eventuelle succesfulde erfaringer i forbindelse med brug af digitale værktøjer ligger på et andet niveau i afdelinger med en stor andel af ældre beboere. Det forekommer dog sandsynligt, at interessen for digitale værktøjer blandt disse beboere vil være mindre ud fra en generel antagelse om, at ældre borgere er mindre kompetente og aktive i forhold til digitale løsninger og at knapheden på tid er mindre for denne gruppe, end det er tilfældet for familierne og den yngre del af befolkningen.

Det kan i forlængelse heraf bemærkes, at der bor en del mennesker i den almene boligsektor, herunder kommunalt anviste borgere, som er svagt stillede på forskellige områder og eksempelvis har begrænset uddannelsesbaggrund. For disse grupper må det forventes, at mundtlig kommunikation i nogle tilfælde vil fungere bedre end it-baseret skriftlig information.

7. Omkostninger ved digitaliseringen og finansiering heraf

På baggrund af de aktuelle erfaringer, der er indhentet i forbindelse med denne undersøgelse, kan der oplyses følgende om omkostninger og finansiering af digitaliseringen af boligafdelingernes afdelingsmøder.

Digitalisering af afdelingsmøderne kræver, at boligorganisationen udarbejder et koncept for de digitale elementer på møderne, og dette koncept skal formidles til beboerne, så der bliver klarhed over, hvilke ændringer digitaliseringen indebærer, og hvilke nye muligheder beboerne har for at deltage og stemme på møderne.

Derudover koster det flere ressourcer for boligorganisationen at gennemføre afdelingsmøder, hvor digitale muligheder er tilvalgt, idet boligorganisationerne udfører en væsentlig del af arbejdet med at planlægge og gennemføre afdelingsmøderne.

Når boligorganisationen understøtter en digital debat, herunder mulighed for at fremsætte forslag før et afdelingsmøde samt gennemfører en digital afstemningsprocedure efter selve afdelingsmødet, kræver det flere administrative ressourcer end rene, analoge møder, der typisk strækker sig over kortere tid og indebærer færre procestrin.

I de spørgeskemaer, der er besvaret i forbindelse med denne undersøgelse, er der angivet et merforbrug til digitale møder på mellem 2-7 arbejdstimer pr. møde for boligorganisationens administration. Forbruget varierer alt efter hvor mange digitale processer, der tages i brug til de enkelte møder.

Endelig er der omkostninger til IT-systemet til de digitale processer, herunder omkostninger til licenser og NemID-login. Der er stor variation fra boligorganisation til boligorganisation på, hvad omkostningerne for disse ydelser er, hvilket formodentlig skyldes, at der er forskel på, hvilke faciliteter de forskellige løsninger benytter, og at det er forskelligt hvor mange brugere, der er tilknyttet løsningerne. Det anslås ud fra de foreliggende oplysninger, at omkostningsniveauet ligger i størrelsesordenen 12.000 kr. pr. år pr. boligafdeling, svarende til et samlet omkostningsniveau for hele den almene boligsektor på i størrelsesordenen 80 mio. kr. Det bemærkes, at der i dette estimat ikke er taget højde for, at udgiften til IT-systemet formentlig bliver mindre ved en større efterspørgsel.

Blandt de boligorganisationer, som indgår i denne undersøgelse, har ingen angivet, at omkostningerne til digitalisering direkte har medført forhøjelser

af huslejen. Men omkostningerne skal principielt finansieres af afdelingerne over huslejen, og en eventuel obligatorisk digitalisering af møderne i en boligafdeling vil således alt andet lige medføre øgede udgifter for lejerne. Der skal i de kommende år generelt ske fortsatte effektiviseringer i sektoren, herunder hovedsageligt på afdelingsniveau. En ekstra omkostning til digitalisering vil i den situation give anledning til, at der skal findes tilsvarende ekstra besparelser på andre driftsområder.

Samlet set vil omkostningerne til digital understøttelse af afdelingsmøder - særligt i de mindste afdelinger (der findes boligafdelinger på under 10 boliger) - have en effekt på huslejen. Dette skal ses i forhold til, at omkostningen vedrører et enkelt eller få møder om året, der dog må anses for meget betydningsfulde fora for vigtige beslutninger, der skal træffes om beboernes og boligafdelingens fremtid.

8. Konklusion

Efter gældende regler har alle almene boligafdelinger mulighed for at beslutte at give mulighed for digital afstemning på afdelingsmøder. Alligevel er der forholdsvis få boligafdelinger, som benytter digital understøttelse af deres afdelingsmøder. Oplysninger fra it-firmaet Assembly Voting viser således, at 1 pct. af de almene boligafdelinger i øjeblikket benytter digital understøttelse til disse møder.

Brugen af digitale værktøjer i afdelingsdemokratiet indebærer fordele og ulemper:

Som fordele kan særligt nævnes:

- Større deltagelse i afstemninger.
- Bedre mulighed for at modtage beslutningsrelevant information for personer, der ikke fysisk kan være til stede.

Som ulemper kan særligt nævnes:

- Højere omkostninger.
- En mere kompliceret proces.
- Ufuldstændig præsentation, information og manglende debat vedrørende kandidater og beslutningsforslag kan betyde et ufuldstændigt beslutningsgrundlag for de stemmeberettigede, der ikke deltager i de fysiske møder.

Samlet set er det Bolig- og Planstyrelsens vurdering, at indførelse af digitale redskaber i boligafdelingernes beboerdemokratiet har en relativt indgribende virkning på, hvordan beslutningsprocesserne fungerer. Derfor kan der være grund til at være tilbageholdende med at gennemtvinge generelle modeller i alle afdelinger, der er uafhængige af den enkelte afdelings ønsker.